

SPRAWOZDANIE

**z konferencji Polskiego Towarzystwa Antropologicznego
„Człowiek w czasie i przestrzeni”,
odbytego 2 - 4 września 1993 r. w Gdańsku**

Głównym organizatorem konferencji był Gdański Oddział Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, Katedra Anatomii i Antropologii AWF w Gdańsku z udziałem Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Miejscem obrad była zarówno Akademia Wychowania Fizycznego, jak i Muzeum Archeologiczne.

W konferencji uczestniczyło 144 osób, nie licząc studentów i gości nie zarejestrowanych, głównie pracowników AWF. Wygłoszono 56 referatów i przedstawiono 55 plakatów.

Obrady odbywały się w pięciu sekcjach: 1) ontogenezy, 2) antropologii części miękkich, 3) paleoantropologii, 4) paleopatologii oraz 5) varia. Odbyły się też warsztaty. Sejsje poprzedziły trzy wykłady programowe: 1) prof. dra hab. Olgierda Narkiewicza z Katedry Anatomii Prawidłowej Akademii Medycznej w Gdańsku „Starzenie mózgu – pamięć” – wykład doskonale przedstawiony i bardzo dobrze ilustrowany, wzbudził duże zainteresowanie; 2) prof. dra hab. Jana Strzałko z Zakładu Ekologii Populacyjnej Człowieka Instytutu Antropologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu „Czas, jego mierniki i antropologia”, przedstawiony w sposób jasny i zwięzły, uzmysłowił słuchaczom złożoność problemu chronologii, nie tylko w antropologii; 3) prof. dra hab. Joachima Cieślaka z Zakładu Biologii Rozwoju Człowieka Instytutu Antropologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu „Wzrastanie cech ilościowych w ontogenezie” był szczególnie ważny z racji zakresu badań ontogenetycznych, podejmowanych nie tylko przez antropologów, w których często pomija się najważniejsze metody badawcze.

W sekcji ontogenetycznej referaty i plakaty (około 45 prac) koncentrowały się na kilku zagadnieniach, między innymi na: typach zmienności genetycznej i fenotypowej populacji w kontekście zjawisk heterozji i heterozygotyczności (J. Kossakowska-Łysiak), celowości i potrzebach badań ewolucji motorycznych człowieka (Z. Drozdowski), wpływie matczynek czynników zagrożenia na rozwój płodowy (K. Cieślak, M. Waszak), wpływie chorób (cukrzycy, otyłości) na poziom rozwoju dzieci (np. I. Pelczewska i wsp., P. Bergman i wsp.). Liczne były prace dotyczące rozwoju i, ogólnie rzecz ujmując, wychowania fizycznego (T. Łaska-Mierzejewska, E. Rogowska) oraz badań rodzinnych (M. Kosiński, S. Gołąb).

W sekcji antropologii części miękkich dominowały doniesienia na temat zmienności niektórych elementów ciała, na przykład serca (D. Kozłowski i wsp.), przewodów pokarmowych (W. Bożyłow i wsp.) oraz jąder (W. Kurlej) w okresie prenatalnym.

W sekcji paleoantropologii na uwagę zasługują referaty: mgra H. Panera z Muzeum Archeologicznego w Gdańsku, który mówił o archeologii i antropologii na Pomorzu Gdańskim, a w szczególności obu tych dyscyplin, prof. J. Piontka o niewczesnym pogrzebie paleodemografii, mówiący o tym, że krytykowane dziedziny wiedzy, prawdopodobnie dzięki rozwojowi metod, odzyskują uznanie, czy referat prof. G. Kriesla o zmienności cech czaszki, dowodzący wielkich możliwości otrzymywania interesujących informacji, nawet z badań makroskopowych kości.

W sekcji paleopatologii mówiono o możliwościach metodycznych w paleopatologii, badaniach chemicznych (V. Smrčka) oraz różnych ciekawych zmianach chorobowych (np. A. Rewekant, E. Gleń-Haduch i wsp.), przy czym I. Kühł przedstawiła zmiany chorobowe widoczne na kościach przepalonych.

W sekcji zatytułowanej „Varia” między innymi na uwagę zasługuje praca I. Wronki i wsp. o wpływie poziomu miedzi i ołowiu w krwi ludzkiej na częstość wymian chromatyd siostrzanych (SCE), czy H. Głaba i H. Szostka o zawartości metali ciężkich w zębach. Prace poświęcone tej problematyce dostarczają dużo nowych wiadomości o życiu badanych.

Godne podkreślenia są wyniki warsztatów. Prof. K. Łastowskiemu i dr Renacie Zielińskiej z Instytutu Filozofii UAM zawdzięczamy świetnie przedstawiony referat na temat myślenia humanistycznego w antropologii, który – zważywszy hermetyczność pewnych nauk – uświadomił słuchaczom, jak niekorzystne jest postępowanie określane jako „mit samowystarczalności”. Również interesujące było wystąpienie dr M. Kaczmarek, która przedstawiła opracowany wspólnie z prof. K. Łastowskim problem ewolucji i selekcji w procesie ontogenezy. Prawdziwą eksplozję dyskusji wywołało wystąpienie dr E. Zeyland-Malawki, która w sposób niekonwencjonalny mówiła o prawidłowości postawy ciała. Prof. J. Piontek, wraz ze swoim zespołem, świetnie poprowadził warsztaty z zakresu paleoantropologii. Omawiano tak ważne zagadnienia, jak np. ocena płci na szkieletach dziecięcych (J. Piontek), przygotowanie danych o wieku w chwili śmierci i morfologii szkieletu dla analiz krzywych rozwoju kości długich, linie Harrisa i *cribra orbitalia* (B. Jerszyńska), hypoplazja szkliwa (M. Krenz), osteoporoza i stres (A. Rewekant) czy wybór metod do oceny długości ciała na podstawie szkieletu pozaczaszkowego (J. Kozak).

W konkursie na najlepszy plakat pierwszą nagrodę otrzymała dr I. Nadolska-Ćwikła, a ponadto przyznano 10 wyróżnień.

Judyta Gładkowska-Rzeczycka